

Araştırma Makalesi (Research Article)

**TURİZM ULAŞTIRMASI ALANYAZININA SCOPUS VERİ TABANI ÜZERİNDEN
PANORAMİK BİR BAKIŞ (A PANORAMIC OVERVIEW OF TOURISM TRANSPORTATION
LITERATURE THROUGH SCOPUS DATABASE)**

Gül Nur DEMİRAL^{1*} (orcid.org/ 0000-0002-1473-7578)

Gökçe YÜKSEK² (orcid.org/ 0000-0002-1010-8694)

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme (İngilizce) Bölümü, Manisa, Türkiye,

²Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Eskişehir, Türkiye

Özet

Bu çalışmanın amacı, turizm ulaştırması alanyazınının uluslararası alandaki bilimsel gelişimini panoramik bir bakış açısıyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle Scopus veri tabanındaki turizm dergilerinde yer alan turizm ulaştırması ile ilgili tüm yayınlara ulaşılması hedeflenmiştir. Turizm ulaştırması kelimesi, çalışmaların çoğunda doğrudan yer almadığından veri tabanındaki yayınların başlık, özet ve anahtar kelimelerinde “turizm ve ulaştırma” ya da “turizm ve ulaşım” kavramlarının yer aldığı yayınlar araştırılmıştır. Veri tabanı üzerinden yapılan araştırma sonucunda 502 yayına ulaşılmış ve bu konudaki ilk yayının 1978 yılında yayımlandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışma, 1978-2022 yılları arasında Scopus veri tabanında turizm dergilerinde yayımlanan araştırmaları kapsamaktadır. Bu yıllar arasında yayımlanan turizm ulaştırması ile ilgili araştırmaların oluşturduğu veri seti, bibliyometrik analiz ile çözümlenmiştir. Bibliyometrik analizler için Bibliometrix ve VOSviewer 1.6.11 programlarından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda toplam yazar sayısının 957 olduğu, yayınların 162’sinin tek yazarlı olarak yürütüldüğü, tüm yayınlardaki toplam kaynak sayısının 24.208 olduğu ve turizm ulaştırması konusunun yıllık %8.49’luk bir büyüme oranına sahip olduğu saptanmıştır. En üretken araştırmacı Gössling, S., en fazla yayın yapılan ülke Birleşik Krallık, ülkelerin ortak yazarlık oranı ise %25,7 olarak bulunmuştur. Bu çalışmanın konusu ile ilgili en fazla yayın yapılan dergi, “Tourism Management”, yapılan tüm çalışmalarda en sık tekrar edilen kelime ise “turizm gelişimi”dir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Ulaştırması, Bibliyometri, Bibliyometrik Analiz, Scopus.

Abstract

This study aims to examine the scientific development of tourism transportation literature in the international study field from a panoramic perspective. For this purpose, it is aimed to reach all publications related to tourism transportation in the tourism journals in the Scopus database. Since the concept “tourism transportation” is not mentioned directly in most of the studies, the publications in which the concepts of “tourism and transportation” or “tourism and transport” are included in the title, summary, and keywords of the publications in the database were searched. As a result of the research conducted on the database, 502 publications were reached and it was found that the first publication on this subject was published in 1978. For this reason, this study includes the studies which published in tourism journals in the Scopus database between 1978-2022. The data set created by the researchers related to tourism transportation published between these years was analyzed with bibliometric analysis. Bibliometrix and VOSviewer 1.6.11 programs were used for bibliometric analysis. As a result of the research, it was stated that the total number of authors was 957, 162 of the publications were conducted with a single author, the total number of sources in all publications was 24,208 and the subject of tourism transportation had an annual growth rate of 8.49%. The most productive researcher is Gössling, S., the country with the most publications is the United Kingdom, and the co-authorship rate of the countries was 25.7%. The journal with the most publications on the subject of this study is “Tourism management”, and the most frequently repeated concept in all studies is “tourism development”.

Keywords: Tourism Transportation, Bibliometrics, Bibliometric Analysis, Scopus.

*Sorumlu yazar: gulnur.demiral@cbu.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2022.240

Giriş

Tarihi kayıtlar, ulaştırma sisteminin antik çağlardan bu yana seyahatin gelişmesi üzerinde büyük bir etki yarattığını göstermiştir (Kaul, 1985). Tarihte çağdaş turizmin bileşenlerinden birini oluşturan ulaşım ile ilgili ilk düzenli yolları kullanıma açan ve ulaştırma araçlarını geliştiren Romalılardır (Kozak, 2012). Antik dönemlerdeki bu kazanımların yanı sıra, günümüze yakın tarihte düzenlenmeye başlayan Roma Olimpiyat Oyunları da şehre yeni yollar ve köprüler kazandırmış, havaalanının modernleşmesini sağlamış (Gold ve Gold, 2007) ve konaklama olanaklarının geliştirilmesine yol açmıştır (Doralp ve Barkul, 2011). Dolayısıyla ulaştırma sisteminde yaşanan olumlu değişimler ve gelişmeler sayesinde insanların yer değiştirmeleri kolaylaşarak seyahat imkânları artmıştır. Bu durum da turizm faaliyetlerine katılan insan sayısının artmasına neden olmuştur. Tanımında sürekli ikamet edilen, çalışılan ve günlük gereksinimlerin karşılandığı yerler dışına seyahat etme koşulu bulunan turizm olgusu, kendisine çok yakın olan ulaştırma kavramından bağımsız bir şekilde düşünülmemelidir. Hatta ulaştırmanın, turizmin gelişmesini kolaylaştırmada önemli bir rolü vardır (Duval, 2007). Örneğin Avrupa’da iç turizm, 19. yüzyılda Endüstri Devrimi’nden sonra demiryolunun gelişmesi ve 20. yüzyılın ikinci yarısında özel arabaların artması ile köklü bir değişikliğe uğramıştır. Benzer şekilde, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra jet teknolojisindeki gelişmelerin tur operatörlerinin doğrudan tarifeli uçuşlar düzenlemelerine yol açması sonucunda yurt dışı seyahatlerde belirgin bir artış görülmüştür (Graham, 2006). Bu nedenle ulaştırma sektörünün gelişmesi, turizmin büyümesinde önemli bir rolü olan kilit unsurlardan biridir. Örneğin, Kütahya’ya yeni yapılan havalimanının inşası sırasında bölgedeki termal tesislerin sayısı ile birlikte turizm iş gücü talebi de artmıştır (Ayaz ve Bakan, 2022).

Turizm ve ulaştırma iki ayrı alanı kapsamalarına rağmen birbirlerine bağlı olan, birbirlerini destekleyen ve birbirlerinden etkilenen alanlardır. Öyle ki zaman içinde bu iki alan iç içe geçmiş ve turizm ulaştırması kavramını oluşturmuştur. Turizm ulaştırması, turizm amaçlı yapılan seyahatlerde insanların, buldukları yerden farklı destinasyonlara hızlı, güvenilir ve düzenli bir şekilde taşınmasını kapsamaktadır. Turizm ulaştırması kavramının araç ve amaç olmak üzere iki unsuru bulunmaktadır (Page, 2009). Bu yaklaşıma göre araç, turistlerin bir destinasyondan, diğer destinasyona seyahatlerini mümkün kılan ulaşımı ifade etmektedir. Amaç ise turistlerin gittikleri destinasyonlardaki turistik seyahatini (tur otobüsü gibi) kapsayan ulaşımıdır. Bu nedenle bazı ulaşım araçları seyahatte bir araç görevi görmektedir, bazıları ise doğrudan seyahat amacı olmaktadır. Örneğin, yolcu taşımacılığı için hızlı trenler, turizm amaçlı seyahat için ise nostalji turlarında buharlı trenler tercih edilmektedir. Araç ya da amaç olarak kullanılan ulaştırma araçları yalnızca insanları buldukları yerden, başka bir yere taşımakla kalmamakta, bununla birlikte gidilen bölgenin ekonomik ve turistik yönden gelişmesine ve yörenin sosyal ortamının canlanmasına da neden olmaktadır (İlhan, 1999). Ayrıca ulaştırma, turistik talebi, rekabeti ve turizme yeni alanların kazandırılmasını da etkilemektedir (Baykal, 2015). Ulaşım, turizmin gelişmesine neden olmakta, turizmin faaliyetlerinin ve faaliyet alanlarının genişlemesi de ulaşımın gelişmesini sağlamaktadır (Doğaner, 1996). Bu nedenle turizm ve ulaştırma ilişkisi arasında çift yönlü bir etkileşim mevcuttur. Aralarında bu derece güçlü bir bağ olan iki alanın ilişkisi, akademik araştırmaların da konusu olmaktadır. Ancak yapılan çalışmalara bakıldığında yalnızca bu ilişkinin temel alındığı görülmüş, konunun kapsamlı ve detaylı bir şekilde çerçevesinin çizilebildiği herhangi bir bibliyometrik araştırmaya rastlanamamıştır. Ulaştırma konusunun, turizm için önemi düşünüldüğünde bu alanın gelişiminin ne yönde olduğunun ortaya konulması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı, turizm ulaştırması alanyazınının uluslararası alandaki bilimsel gelişimini panoramik bir bakış açısıyla incelemektir.

Kavramsal Çerçeve

Bu başlık altında öncelikle turizm ve ulaştırma ilişkisi açıklanmıştır. Daha sonra ise bibliyometri konusuna yer verilmiştir.

Turizm ve Ulaştırma

Turizm ve ulaştırma birbirine çok yakın iki kavramdır. Turizm endüstrisinin; seyahati, farklı yerlere ziyareti ve buraları gezerek anlamayı kapsamaması nedeniyle ulaşım, turizmin ayrılmaz bir parçasıdır (Yılmaz ve Arıkan, 2015). Turizm endüstrisinde ulaştırmanın temel işlevi, turistler için seyahatin başlangıç ve bitiş noktaları arasında bağlantı sağlamaktır (Küçükaltan ve Uca Özer, 2015). Dolayısıyla turizm ulaştırması, turistik amaçlı yapılan seyahatlerde insanların, turist çekim merkezlerine taşınması ile ilgili bir faaliyettir (Sharpley, 2006). Bir yer değiştirme hareketi olan turizm faaliyetinde, dağıtım kanalı tersine işlemekte, turizm ürünü turiste değil, turist turizm ürününün olduğu yere gitmektedir. Bu nedenle de turistlerin, turistik faaliyetlerin bulunduğu yerlere gidebilmeleri için ulaştırma sistemi içinde yer alan en az bir ulaşım aracına ihtiyaçları vardır. Turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi için temel bir gereklilik olan ulaşım (Page, 1994), altyapı olarak kara yolu, hava

yolu, deniz yolu ve demir yolundan oluşmaktadır. Turizm endüstrisi kapsamına giren ulaştırma faaliyetlerini ise Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (World Tourism Organization-UNWTO) şu başlıklar altında toplamıştır: Demir yolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı, denizde ya da kıyılarda yolcu taşımacılığı, iç sularda yolcu taşımacılığı, hava yolu ile yolcu taşımacılığı ve finansal kiralama hariç motorlu taşıtların kiralanması (Yüksek, 2012).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım İşletmeleri Genel Müdürlüğü verilerine göre 2022 yılı Ocak-Ekim aylarında Türkiye'ye 45 milyonun üzerinde ziyaretçi gelmiştir. Bu ziyaretçilerin tercih ettikleri ulaşım türleri ise %73 hava yolu, %22 kara yolu, %4 deniz yolu ve %1'lik oranla demir yolu olmuştur (yigm.ktb.gov.tr). Günümüzde bu ulaşım türleri kapsamındaki araçlar ile geçmiş dönemlerde uzak ve ulaşılması güç olan mesafelere kolaylıkla erişilebilmektedir. Ayrıca, bu ulaşım araçları sayesinde turistler, seyahat etmek istedikleri destinasyonlara daha hızlı, güvenli ve konforlu bir şekilde gidebilmektedirler. Günümüzde turistler, ulaşımın rahat ve kolay bir şekilde sağlandığı destinasyonları tercih ettiklerinden ulaşım, turizm destinasyonları için hayati bir önem arz etmektedir. Bir turistik destinasyonun sahip olduğu çekicilikler (doğal, tarihî, kültürel ya da insan yapımı unsurlar) ne kadar fazla olursa olsun, bu destinasyona ulaşım olanakları yetersizse, tüm bu çekicilik unsurları turistler için bir anlam ifade etmeyecektir (Emir ve Kalyoncu, 2020). Öyle ki ulaşım olanaklarının yeterliliği ve ulaşımın kolay olması, turistlerin destinasyon seçimlerine oldukça fazla etki eden faktörlerden biridir (Ekiz ve Köker, 2012). Diğer taraftan, ulaşım araçları da başlı başına bir seyahat nedeni olabilmektedir. Bu duruma verilebilecek en iyi örneklerden biri son yıllarda popüler olan ve daha çok gençler tarafından özellikle kış aylarında tercih edilen Doğu Ekspresi turudur. Bu tura katılanların temel motivasyonu tren ile seyahat deneyimi yaşamaktır (Aksöz ve Demiral, 2020). Buna ek olarak ulaşım araçlarının tamamen bir turistik ürüne dönüşmesi de söz konusudur. Bu kapsamda, yüzen otellere evrilen kruvaziyer gemilerle gerçekleştirilen turlarda, turistler bu gemilerde seyahat etmekte, konaklamakta, yiyecek içecek hizmetlerinden ve eğlence imkânlarından yararlanmaktadırlar. Dolayısıyla ulaşım altyapısı üzerine verilen kararlarda turizm faaliyetleri de göz önüne alınmalıdır.

Ulaşım altyapısı, turizm düşünülerek inşa edilmese de destinasyonların dış dünyayla etkili bir şekilde bağlantı kurmasını ve daha fazla ziyaretçinin destinasyona gelmesini sağlamaktadır (Li, Yang ve Cui, 2019). Başka bir ifadeyle ulaşım, uzak ve izole olan turizm destinasyonlarının turistler tarafından görülebilir olmasını sağlamakta (Hussain, Fisher ve Espiner, 2017) ve turist akışı üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır (Khan vd., 2017). Turizm üzerindeki direkt etkisine ek olarak ulaşım, toplumun turizmi desteklemesine ve turizme katılmaya daha fazla önem göstermesine katkıda bulunarak dolaylı olarak da turizmin gelişimini kolaylaştırmaktadır (Kanwal vd., 2020). Ayrıca ulaşım, yalnızca mevcut turizm faaliyetlerini geliştirmekle kalmamakta, aynı zamanda bölgeye yeni turizm destinasyonlarının kazandırılmasını da sağlamaktadır (Virkar ve Mallya, 2018). Bunlara ek olarak, hâlihazırda erişilebilen destinasyonlarda ulaşım, turizm arzının artırılmasını teşvik etmektedir. Kara yolları üzerine yapılan otel, motel ve pansiyonlar, demir yollarının geçtiği istasyonlara yakın konumlarda inşa edilen konaklama tesisleri, özellikle şehirlerarası yolculara hizmet veren yiyecek içecek işletmeleri gibi turizm arz kaynaklarının ortaya çıkmasına ya da sayıca artmalarına neden olmaktadır.

Turizm ve ulaştırma arasındaki ilişki üzerine yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Prideaux (2000), destinasyon gelişiminde ulaştırmanın önemli bir rolü olduğunu belirtmiş ve bir ulaşım maliyet modeli geliştirmiştir. Nelson ve Wall (1986) da Vancouver Adası'ndaki kitle turizminin gelişimini özel araçların sayısındaki artışın başlattığını ortaya çıkarmışlardır. Benzer şekilde Łapko (2014) da yerli ve yabancı turistlerin, turistik mekânları görmek için arabayı tercih ettiklerini vurgulamıştır. Kentsel toplu taşımının turizm üzerine etkilerini inceleyen Thompson ve Schofield (2007), kentsel toplu taşıma ve destinasyon tatmini arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Albalate ve Bel (2010) de kentsel toplu taşımının turizmin yoğunlaşmasında talep arttırıcı bir faktör olduğunu tespit etmişlerdir. Li, Yang ve Cui (2019) ise hızlı toplu taşımının, bireylerin turistik yerler arasında hareketini kolaylaştırması nedeniyle yüksek hızlı tren hizmetinin, Japonya ve Çin'de turizm hacmini önemli ölçüde arttırdığını bulmuşlardır. Ulaştırma altyapısı ve destinasyon gelişimi arasındaki ilişkiyi araştıran Khadaroo ve Seetanah (2008), ulaştırma altyapısının destinasyondaki turizm akışının önemli bir belirleyicisi olduğunu saptamışlardır. Bu sonucu destekler nitelikte Adeleke ve Ayantoyinbo (2019) yaptıkları bir çalışmada, turizm endüstrisi ve ulaştırma sektörü arasında güçlü bir bağ olduğunu ve ulaşım altyapılarının geliştirilerek turizmin desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ouariti ve Jebrane (2020) ise kara yolu, hava yolu ve demir yolu gibi ulaşım altyapılarının gelişmiş olmasının, tüm konaklama türlerindeki gecelemeyi olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuşlardır. Özetle, Duval'in (2020) de belirttiği gibi, turizm ve ulaştırma iç içe olmaya devam edecek ve bu ilişkinin turizm üzerindeki etkisi gelecekteki araştırmalar için de önemli bir konu olacaktır.

Bibliyometri

Bibliyometri kavramını Pritchard (1969), “matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kitaplar ve diğer iletişim ortamlarına uygulanması” olarak tanımlamıştır. Bilimsel yayınların etkinliğini ortaya çıkarmak amacıyla sıklıkla yapılan bibliyometrik çalışmaların (Al, 2012), ne zaman başladığına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak Osareh (1996), bibliyometri kavramının kullanımı ve uygulamasının 1890'lara dayandığını ifade etmiştir. Bu görüşü destekler nitelikte Sengupta (1992) da, ilk bibliyometrik çalışmanın, ele aldığı yayınların konu dağılımını istatistiksel yöntemler kullanarak inceleyen Campbell (1896) tarafından yapıldığını iddia etmiştir. Bibliyometri, kurumların ne kadar makale yayınladıklarının ortaya koyulması gibi konularda açıklayıcı olabilirken, bu makalelerin daha sonraki dönemlerde yapılacak olan çalışmaları nasıl etkilediği konusunda atıf analizi kullanılarak değerlendirilmesi şeklinde de olabilmektedir (McBurney ve Novak, 2002).

Bibliyometri, bir bilim dalı ile ilgili çalışmaların dağılımına ya da yayın kaynaklarının özelliklerine ilişkin olarak kullanılmaktadır (Hood ve Wilson, 2001). Bibliyometri çalışmalarında, özellikle bilimsel bir alanda ortaya koyulmuş araştırmalar, belirli parametreler doğrultusunda analiz edilerek bilimsel iletişim ile ilgili olarak çeşitli bulgular ortaya çıkarılmaktadır (Barca ve Hızıroğlu, 2009). Bibliyometrik analizle incelenen bilimsel çalışmalarda, çalışmaların yıllara göre dağılımı, en fazla incelenen ve üzerinde durulan araştırma konuları, en fazla atıf alan yayınlar, en fazla çalışma yapan araştırmacılar, çalışmaların yazar sayıları, en fazla yayın yapan üniversiteler, en fazla iş birliği yapan ülkeler ve çalışmalarda sıklıkla kullanılan kelimeler gibi parametreler ele alınmaktadır. Bibliyometrik çalışmalar yapan araştırmacıları ise Koehler (2001), atıf analizi ile ilgilenenler, ortak atıf analizine odaklananlar, verimlilik ve etki analizi ile ilgilenenler ve makale, kitap, patent ile diğer bilgi ürünlerine odaklananlar olmak üzere dörde ayırmıştır. Bu çalışma kapsamında bilimsel turizm dergilerinde yayımlanan makalelerin incelenmesine odaklanılmıştır.

Turizm dergileri temel alınarak yapılan bibliyometrik araştırmalar (Reid ve Andereck, 1989; Sheldon, 1990; Crawford-Welch ve McCleary, 1992; Hing, 1997; Baloglu ve Assante, 1999; Ryan, 2005; Cheng vd., 2011; Hall, 2011; Kodaş, 2014; Kaya, 2014; Koc ve Boz, 2014; Köseoglu, Sehitoglu ve Parnell, 2015; Figueroa-Domecq vd., 2015; Tayara ve Özel 2019; Kaygalak Çelebi ve Kırklar Can, 2019; Çalhan vd., 2022; Ünüvar ve Yurtlu, 2022) oldukça fazla sayıdadır. Turizm ulaştırması ile ilgili yapılan bibliyometri çalışmalarına bakıldığında ise Ağaoğlu'nun (1984) *Seçmeli Türkiye Turizm Ulaştırması Bibliyografyası* adlı çalışması görülmektedir. Ancak bu çalışmada, turizm ulaştırması konusunda yayınlanan çalışmaların yalnızca künye bilgilerine yer verilmiştir. Yavuz ve Yüksek (2020) ise ulaştırmanın bir türü olan demir yolu ulaştırmasına ilişkin bibliyometrik bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda incelenen makalelerin, turizm ulaştırması konusu ile doğrudan ilgili olmadığını bulmuşlardır. Bu bağlamda bu çalışmanın, turizm ulaştırması ile ilgili alanyazının, belirli parametreler belirlenerek bibliyometrik yöntem ile kapsamlı bir şekilde incelendiği ilk çalışma olduğu söylenebilir.

Yöntem

Bu çalışmada turizm ulaştırması alanının bilimsel gelişimi, bibliyometrik analiz ile incelenmiştir. Kökleri kütüphanecilik ve bilgi teknolojileri alanlarındaki gelişmelere dayanan bibliyometrik analiz, belirli bir ilgi alanına ilişkin alanyazın taranırken karşılaşılan çağdaş eğilimlerin analizinde kullanılan bir araştırma alanı olarak tanımlanabilir. Bibliyometrik analizin temel amacı, araştırma alanının yapısını çizen kapsamlı bir çerçeve oluşturmaktır. Bu nedenle araştırmaları analiz etmek için temel bir metodoloji olma yolundadır (Tepe, Geyikçi ve Sancak, 2022). Bibliyometrik analizden yararlanan bu araştırmada veriler, bilimsel bir veri tabanında yer alan ve tüm araştırmacıların yararlanabildiği dokümanlar üzerinden toplandığı için etik kurul izni alınması gerekmemektedir. Bibliyometrik analiz ile turizm ulaştırması alanyazının bilimsel gelişiminin incelenmesi için çalışmada yedi adet soru belirlenmiştir. Çalışma kapsamında yanıt aranan sorular aşağıda verilmiştir:

- Turizm ulaştırması ile ilgili yayınların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Turizm ulaştırması konusunda en fazla yayın yapan yazarlar kimlerdir?
- Turizm ulaştırması alanında, en fazla yayın ve iş birliği yapan ülkeler hangileridir?
- Turizm ulaştırması alanında, en çok hangi yayınlara atıf yapılmaktadır?
- Turizm ulaştırması konulu yayınların bibliyografik eşleşmesi nasıldır?
- Turizm ulaştırması ile ilgili yayın yapmak isteyen araştırmacıların Bradford Yasası'na göre incelemesi gereken dergiler hangileridir?
- Turizm ulaştırması ile ilgili en sık tekrar eden kelimeler hangileridir?

Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini, Scopus veri tabanındaki turizm ulaştırması temalı makaleler oluşturmaktadır. Scopus, 2004 yılında Elsevier tarafından bilim dünyasına sunulan en kapsamlı ve fazla sayıda akademik disiplini içeren özet ve atıf veri tabanlarından biridir (Norris ve Oppenheim, 2007). Yakın zamana kadar atıf verilerini sağlayan tek kapsamlı veri tabanı olan Web of Science (WOS) (Bar-Ilan, 2008) ile kıyaslandığında Scopus günümüzde, bu veri tabanından daha ileridedir (Martin-Martin vd., 2018). Bunun nedeni Scopus'un, daha geniş yelpazeli dergi profiline sahip olması sayesinde, yapılacak atıf analizi çalışmalarında daha fazla sayıda makaleye ulaşılmasını sağlaması ve bu makalelerden daha hızlı sonuçlar getirmesidir. Ayrıca Scopus, grafiklerle anlaşılmasını kolaylaştırdığı atıf analizleri için WOS'tan yaklaşık %20 daha fazla kapsam sunmaktadır (Falagas vd., 2008). Hakemli dergi sayısı açısından da en büyük veri tabanı olan Scopus (Elsevier, 2022), turizm alanında yapılan çalışmalarda da sıklıkla kullanılmaktadır (Sánchez vd., 2017). Tüm bu özellikler çalışmada veri tabanı olarak Scopus'un seçilme nedenlerini açıklamaktadır. Çalışmanın örneklemini ise bu veri tabanında yer alan ve turizm dergilerinde yayımlanan "turizm ulaştırması" konulu tüm yayınlar oluşturmaktadır. Turizm ve ulaştırma konuları ayrı ayrı çok kapsamlı olmaları nedeniyle bu çalışma yalnızca Scopus veri tabanındaki turizm dergileri ile sınırlandırılmış, kullanılan anahtar kelimeler de araştırmacıların turizm ulaştırması konulu yayınları içeren turizm dergilerine doğrudan ulaşabilmelerini sağlamıştır.

Veri Seti

Scopus veri tabanında yapılan araştırmada "tourism" and "transportation" OR "tourism" and "transport" kodları kullanılarak çalışmanın anahtar kelimeleri belirlenmiştir. Belirtilen anahtar kelimeler Scopus veri tabanında yer alan yayınların, başlık, özet ve anahtar kelimelerini inceleyecek biçimde 2022 yılının Kasım ayında ve bu tarihe kadar yayınlanmış bütün çalışmaları kapsayacak biçimde taratılmıştır. Daha sonra veri seti içerisinde yalnızca turizm dergilerinde yayımlanan çalışmaları içerecek şekilde filtreleme yapılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili olan bir yayının gözden kaçırılmaması için veri tabanlarının desteklediği algoritmalar yardımıyla metin içi akıllı tarama yapılmıştır. İlgili işlemler sonucunda araştırmada kullanılmak üzere Scopus veri tabanında 502 yayın içeren veri seti ile çalışma yürütülmüştür. Veri setinde yer alan yayınların toplam yazar sayısı 957'dir. Bu yayınlardan 162 adedi, tek yazarlı olarak çalışılmıştır. Tüm yayınlarda kullanılan toplam kaynak sayısı ise 24.208 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Scopus veri tabanından elde edilen 502 yayına ilişkin verilerin bibliyometrik analizleri için R programlama dilinde geliştirilen "Bibliometrix" paket programı ile VOSviewer 1.6.11 programından yararlanılmıştır. Bibliometrix paket programının tarihi, günümüze oldukça yakın bir zamanı kapsamaktadır. Bu program, 2017 yılında Massimo, A. ve Corrado, C. adlı iki araştırmacı tarafından, bilimsel haritalama iş akışını izleyerek ve istatistiksel hesaplamalar yaparak eksiksiz bir bibliyometrik analiz gerçekleştirmek amacıyla geliştirilmiştir (Aria ve Cuccurullo, 2017). VOSviewer ise van Eck ve Waltman (2010) tarafından bibliyometrik haritaların oluşturulması ve görüntülenmesi için geliştirilmiştir (van Eck ve Waltman, 2010). Dolayısıyla bu program, bibliyometrik ağlar için kullanılan bir yazılım aracıdır. Bu program ile bibliyometrik ağlar oluşturularak, bunlar görselleştirilebilmektedir. VOSviewer, bibliyometri alanında yapılacak çalışmalar için atıf, ortak atıf, ortak yazarlık, bibliyografik eşleşme, alanyazındaki önemli terimlerin oluşum ağları gibi konularda metin madenciliği görevi sunmaktadır (VOSviewer.com, 2022).

Bulgular

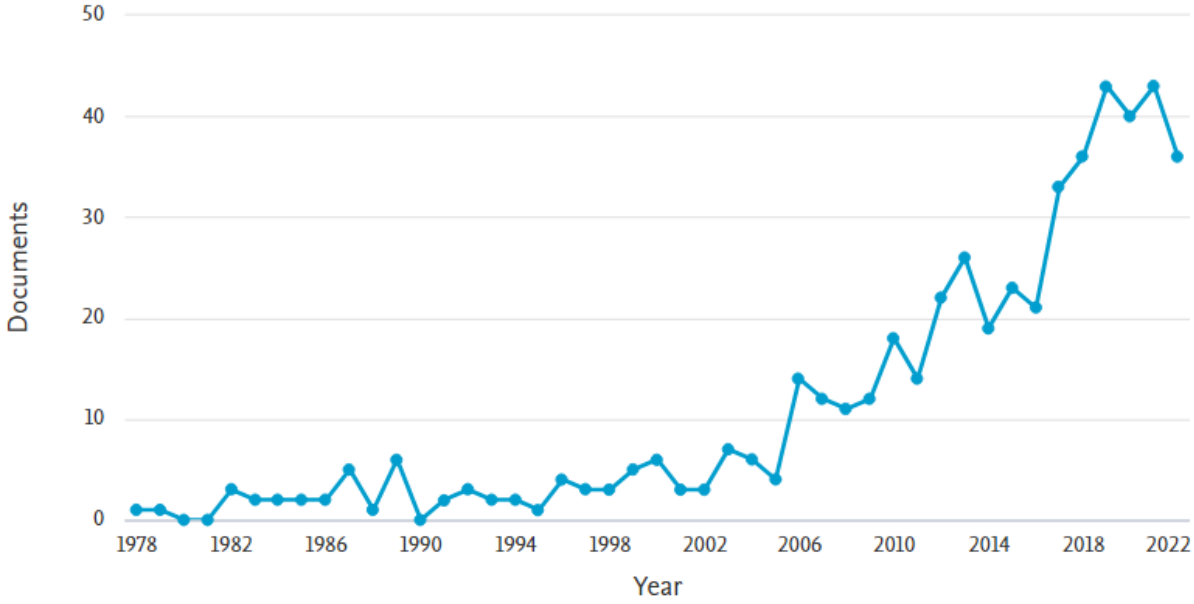
Çalışmanın bu bölümünde, bibliyometrik analize ilişkin bulgular yer almaktadır. Çalışma verilerine uygulanan analiz sonucunda ortaya çıkarılan bulgura göre bu bölüm, çalışmaların yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiğine, araştırma konusu hakkında en fazla yayın yapan araştırmacıların ve ülkelerin hangileri olduğuna, ülkelerin birbirleri ile iş birlikleri durumuna, bibliyografik eşleşmelere ve en sık kullanılan kelimelere ilişkin alt başlıklara ayrılmıştır.

Turizm Ulaştırması Konulu Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Turizm ulaştırması ile ilgili yayınların yıllar itibarıyla dağılımı, Şekil 1'de gösterilmiştir. Bu dağılıma göre Scopus'ta konuyla ilgili ilk yayın, 1978 yılında yayımlanmıştır. 2015 yılında 23 yayın, 2016 yılında 21 yayın, 2017 yılında 33 adet yayın, 2018'de 36 yayın, 2019'da 43 yayın, 2020'de 40 yayın, 2021'de 43 yayın ve 2022 yılında 36 yayın yapılmıştır. Scopus veri tabanında turizm dergileri içerisinde ulaştırma konusunun yıllık büyüme oranı (Annual Growth Rate) %8.49 olarak bulunmuştur. Verilerin 2022 yılı tamamlanmadan

toplandığı düşünüldüğünde ve ilgili grafik incelendiğinde yıllar içerisinde çalışma konusuna duyulan ilginin azalmadığı, hatta bu konuya olan ilginin artış eğiliminde olduğu söylenebilir.

Şekil 1. 1978-2022 Yılları Arasında Yapılan Turizm Ulaştırması Konulu Yayınların Yıllara Göre Dağılımı (Scopus)

En Üretken Yazarlar

Çalışmada, toplam yayın sayısı (Total Publications-TP), toplam atıf sayısı (Total Citations-TC), yayın başına atıf sayısı (Citations per Publication-CPP) ve h-indeks olmak üzere dört performans göstergesinden yararlanılmıştır. TC'nin, TP'ye bölünmesi ile CPP hesaplanmaktadır. Çalışma kapsamında kullanılan son performans göstergesi, Hirsch tarafından 2005 yılında geliştirilen h-indeks'tir. Bu indeks, araştırmacının bilimsel yayın performansının değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Bu kapsamda en üretken ilk 10 yazara ilişkin sıralama, Tablo 1'de sunulmuştur. Bu tabloda yapılan yazar sıralaması, TP göz önüne alınarak yapılmıştır. Aynı sayıda yayını olan yazarların sıralamadaki yerleri, TC'si yüksek olan yazara göre belirlenmiştir. Turizm ulaştırması konusunda en çok yayın yapan yazarlar arasında Gössling, S., 10 yayın ve toplam 1197 atıf ile alanyazına en fazla katkı sağlayan yazar durumundadır. Hall, C. M., 9 yayın (TC=318) ile ikinci sırada, Peeters, P. (TC=1102) ve Dickinson, J. E. (TC=741) ise 8 yayını ile üçüncü ve dördüncü sırada yer almaktadır. Yayın başına düşen atıf sayısı (CPP) en yüksek yazarların ise Peeters, P. (CPP=137,7), Gössling, S. (CPP=119,7) ve Seetanah, B. (CPP=116,8) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. En Üretken İlk 10 Yazar

S	Yazarlar	TP	TC	CPP	h-indeks
1	Gössling, S.	10	1197	119,7	10
2	Hall, C. M.	9	318	35,3	7
3	Peeters, P.	8	1102	137,7	8
4	Dickinson, J. E.	8	741	92,6	8
5	Becken, S.	7	546	78	7
6	Seetanah, B.	6	701	116,8	6
7	Dubois, G.	6	420	70	4
8	Prideaux, B.	5	512	102,4	5
9	Ceron, J. P.	5	399	79,8	3
10	Rosselló, J.	5	195	39	5

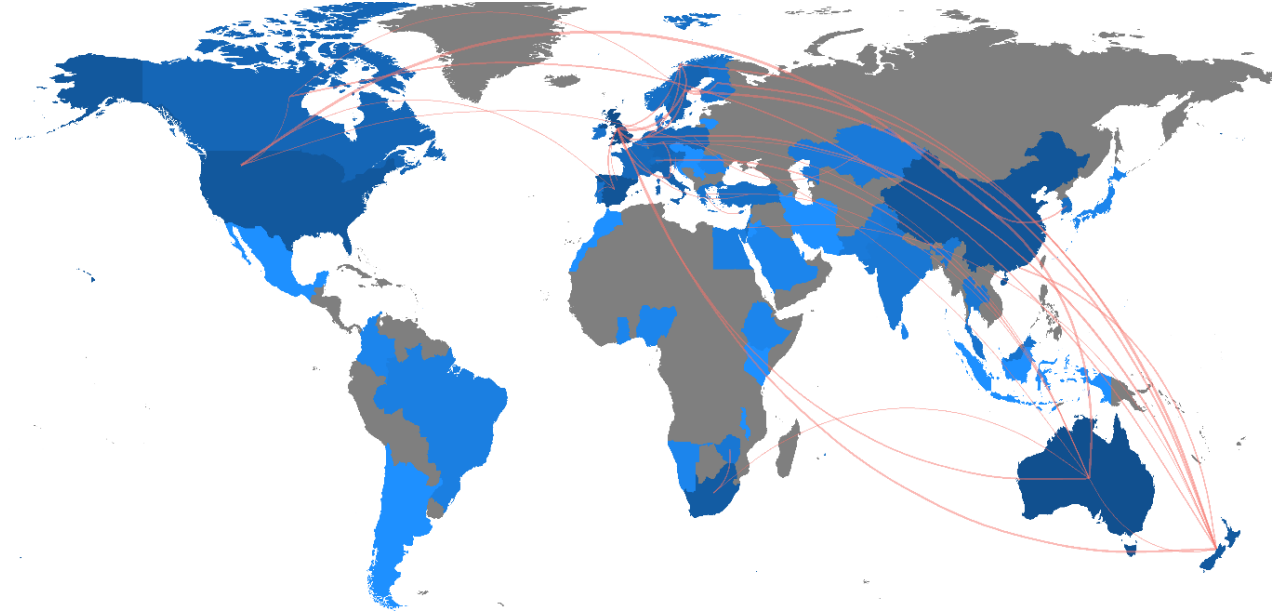
Ülkelerin Üretkenlik ve İş Birliği Analizi

Ülkelerin üretkenlik analizi kapsamında en üretken 10 ülkenin, toplam yayın ve atıf sayıları, yayın başına düşen atıf sayısı, h-indeks ve kendinden alıntı (self-citation) sayıları belirlenmiş ve bu sayılar doğrultusunda ülke sıralaması yapılmıştır. Yapılan bu sıralamada, toplam yayın sayısı temel alınmış ve en fazla yayın sayısına sahip ülke, en üretken ülke olarak ilk sırada yer almıştır. Bu sıralamaya ilişkin bilgiler, Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. En Üretken İlk 10 Ülke

S	Ülkeler	TP	TC	CPP	h-indeks	Kendinden Alıntı
1	Birleşik Krallık	81	3136	38,7	29	248
2	Avustralya	69	2987	43,2	27	174
3	İspanya	51	1289	25,2	19	81
4	Amerika Birleşik Devletleri	40	864	21,6	15	32
5	Çin	36	919	25,5	16	103
6	Yeni Zelanda	36	1270	35,2	18	170
7	Güney Afrika	31	541	17,4	11	67
8	İtalya	20	361	18,1	9	34
9	Hollanda	18	1412	78,4	16	135
10	İsveç	17	1304	76,7	14	132

Yukarıda yer alan Tablo 2 incelendiğinde TC ve TP'lere göre, toplam 3136 atıf ve 81 yayın ile en üretken ülkenin Birleşik Krallık olduğu görülmektedir. Ayrıca Birleşik Krallık'ın turizm ulaştırması alanında gerçekleştirilen çalışmalarda en etkili ülke konumunda olduğu da ifade edilebilir. Toplam 3136 atıfın 248 adedinin Birleşik Krallık'taki yazarların yine kendi yayınlarına yaptıkları atıflar olması, turizm ulaştırması konusunda yapılan çalışmalarda alanyazına yön veren ülkenin Birleşik Krallık olduğu göz önüne alındığında oldukça normal karşılanabilecek bir durumdur. Birleşik Krallık'ı yayın sayısı yönünden sırasıyla Avustralya (TP=69), İspanya (TP=51), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (TP=40), Çin (TP=36) ve Yeni Zelanda (TP=36) takip etmektedir. Güney Afrika, İtalya, Hollanda ve İsveç ise sırasıyla 36, 31, 20, 18 ve 17 yayın sayısıyla alanyazına katkıda bulunan diğer ülkelerdir. Ayrıca atıf başına yayın sayısı (CPP) incelendiğinde Hollanda (CPP=78,4) ve İsveç'in (CPP=76,7) yalnızca 18 ve 17 yayın ile alanyazında diğer ülkelerden daha etkili çalışmalar ortaya koydukları söylenebilmektedir. Son olarak aynı yayın sayısına sahip Çin ve Yeni Zelanda'nın, yayın sayısı bakımından kendilerine yakın olan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yazarlarla kıyaslandığında, kendi yayınlarına daha fazla atıf yapma eğiliminde oldukları saptanmıştır.

Şekil 2. Ülkelerin İş Birliği Haritası

Şekil 2'de yer alan haritada, ülkelerin yapmış oldukları iş birliklerinin analizi görülmektedir. Bu haritada mavi renk ile ülkelerin yapmış oldukları yayın sayıları arasında doğru orantı bulunmaktadır. Ülkelerin yapmış oldukları yayın sayılarının artması, mavi rengin daha koyulaşmasına neden olmaktadır. Haritadan da görüldüğü üzere analizde en koyu mavi olarak saptanan ülkeler, en fazla yayın yapan ülke sıralamasında ilk altıda olan Birleşik Krallık, Avustralya, İspanya, ABD, Çin, Yeni Zelanda ve Güney Afrika'dır. Araştırmacıların diğer ülkelerdeki araştırmacılarla yaptıkları yayın iş birliklerini ise haritada bulunan kırmızı çizgiler göstermektedir. Analiz sonucunda Avustralya ve Çin arasında 8, Çin ve Amerika arasında 8, Birleşik

Krallık ve İsveç arasında 7, Yeni Zelanda ve İsveç arasında ise 6 yayında uluslararası iş birliğine rastlanmıştır. Veri seti incelendiğinde %25,7 oranında uluslararası ortak yazarlık sonucuna ulaşılmaktadır.

En Etkili Yayınlar

Turizm ulaştırması konusunda yapılmış olan en etkili yayınlar, Tablo 3'te atıf sayılarının yıllara göre dağılımı ile birlikte gösterilmektedir. Bu tablodan da görüldüğü üzere en çok atıf alan yayını yapan araştırmacılar, 380 atıf ile Khadaroo ve Seetanah (2008) olmuştur. Rinschede (1992) ve Prideaux (2000) ikinci (376) ve üçüncü (342) en çok atıf yapılan çalışmaların sahipleridir. Atıf sayısı 300'ün altında olan ve en fazla atıf alan ilk 10 yayın arasında bulunan çalışmaları gerçekleştiren diğer araştırmacılar ise Gössling ve Peeters (2015), Lee vd. (2012), Khadaroo ve Seetanah (2007), Becken, Simmons ve Frampton (2003), Dickinson vd. (2014), Gössling ve Peeters (2007) ve Gössling vd. (2007) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 3. En Fazla Atıf Alan ilk 10 Yayına İlişkin Atıf Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

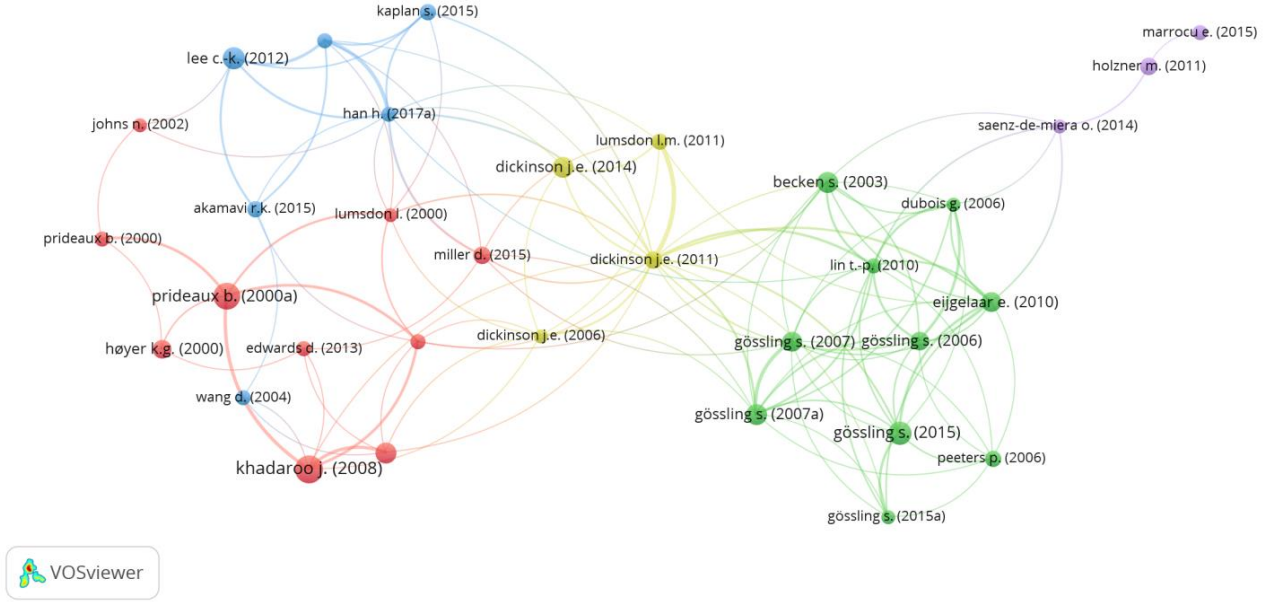
En Fazla Atıf Alan Yayınlar ve Yayın Yılları	2018 Öncesi	2018	2019	2020	2021	2022	Toplam
Khadaroo ve Seetanah, 2008	141	34	54	44	37	70	380
Rinschede, 1992	195	38	31	46	40	26	376
Prideaux, 2000	201	14	37	28	35	27	342
Gössling ve Peeters, 2015	37	28	41	35	67	66	274
Lee, Song, Bendle, Kim ve Han, 2012	31	10	11	20	84	88	244
Khadaroo ve Seetanah, 2007	100	13	33	24	31	30	231
Becken, Simmons ve Frampton, 2003	123	14	21	16	26	26	226
Dickinson, Ghali, Cherrett, Speed, Davies ve Norgate, 2014	66	22	49	36	15	28	216
Gössling ve Peeters, 2007	138	11	14	15	16	16	210
Gössling, Broderick, Upham, Ceron, Dubois, Peeters ve Strasdas, 2007	133	14	14	13	9	17	200

Bibliyografik Eşleşme

Bibliyografik eşleşme kavramı, 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır (Kessler, 1963b; 1965). Bibliyometri analizi ile yürütülen çalışmalarda sıklıkla kullanılan bibliyografik eşleşme yaklaşımının çıkış noktasını, ortak konulara değinilen çalışmaların aynı amaca hizmet ettiği düşünülerek (Jarneving, 2007), iki belgenin referans listelerinin benzerliğinin ölçülmesi istenmesi oluşturmaktadır. İki belge tarafından paylaşılan tek bir referans, bu belgeler arasındaki bir bağlantı birimi olarak kabul edilmekte ve iki belge arasındaki bağlantı kuvveti, bağlantı birimlerinin sayısı olarak tanımlanmaktadır (Kessler, 1963a). Kısaca bibliyografik eşleşme, iki çalışmanın kaynakça sayıları kullanılarak, bunlar arasındaki benzerliğin ortaya konulmasına dayanmaktadır. Bu iki çalışmanın kaynakçalarının örtüşme oranları ne kadar yüksek ise çalışmaların bağlantıları da o derece güçlü olarak görülmektedir (Zupic ve Čater, 2015). Bu analizde, ortak atıf analizinde odaklanılan iki kaynak arasındaki atıf ilişkisinin incelenmesi yaklaşımından ziyade, farklı çalışmaların aynı araştırmalara ya da kaynaklara atıf yapması temel alınmaktadır (Zan, 2019). Bu nedenle çalışmada, ortak atıf analizi yerine bibliyografik eşleşme analizi kullanılmıştır.

VosViewer programı aracılığıyla elde edilen bibliyografik eşleşmenin sonuçları, Şekil 3'te verilmiştir. Bibliyografik eşleşmeye ilişkin görsel harita incelendiğinde farklı renklerde ve farklı yoğunluklardaki gruplar görülmektedir. Aynı renk grubu içinde, benzer çalışma alanlarındaki yayınlar yer almaktadır. Dairelerin büyüklükleri atıf yapılan yayın sayısı ile doğru orantılıdır. Bu sayının artması dairelerin büyümesine neden olmaktadır. Yayınlar arasındaki atıf ilişkisini ise kavisli bağlantılar göstermektedir. Kavisli bağlantıların artması analizde grupların birbirlerine yakınlaşmalarına neden olmaktadır. Bu grupların bir diğer yakınlaşma nedenleri ise yayınların birbirleri ile benzerlik göstermesidir.

Şekil 3. Turizm Ulaştırması Konulu Yayınların Bibliyografik Eşleşmesi (VOSviewer)

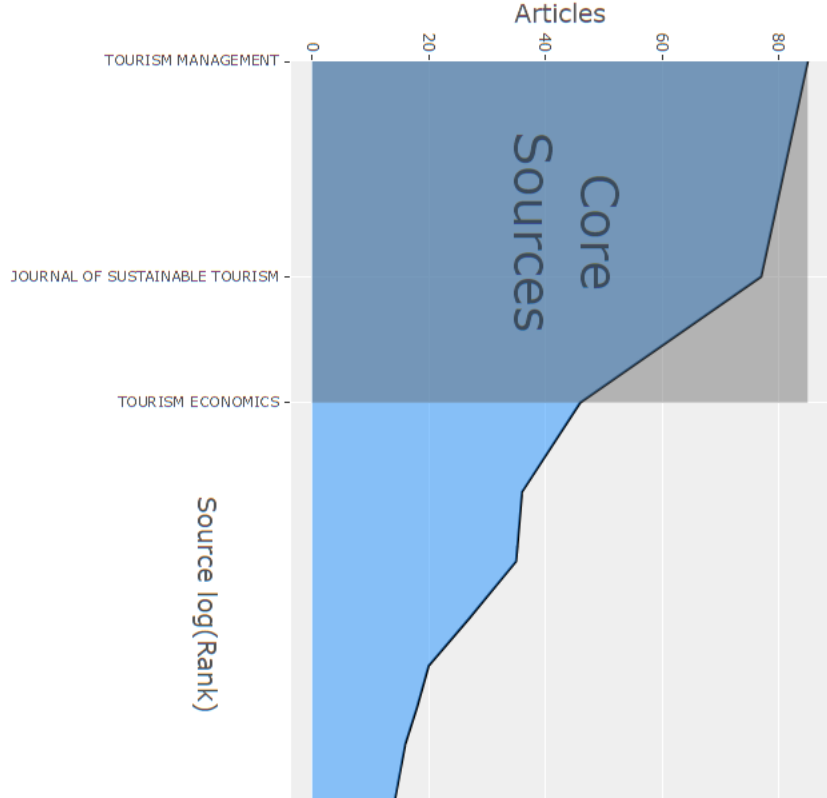

Bibliyografik eşleşme sonuçlarına göre 502 yayın içinde 100 ve üzeri atfı olan 39 yayın olduğu saptanmıştır. Bu 39 yayının da 33'ünün birbirleriyle ilişkili olduğu ortaya çıkarılmıştır. Analiz sonuçlarına göre beş küme, 116 bağlantı ve 274 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Bu yayınlar arasında, 55 toplam bağlantı gücü ve 20 bağlantı ile en fazla toplam bağlantı gücüne sahip olan yayın, Dickinson, Lumsdon ve Robbins'in (2011) yapmış oldukları çalışmadır. Bibliyografik eşleşme analizi ile elde edilen bağlantılar, kümeleşmeler ve yayınların görselleştirilmesi yukarıda yer alan Şekil 3'teki gibidir.

Bradford Yasası

Bradford Yasası, belirli bir alandaki dergileri üç gruba ayırarak dergilerin çekirdek bir etkiye sahip olup olmadığını ölçmektedir (Bradford, 1985). Bu yasaya göre bibliyometrik çalışmalarda araştırılan konu üzerine yapılan çalışmaların üçte birinin (1/3), yalnızca çekirdek bir dergi grubunda yayımlandığı kabul edilmektedir. Bu çalışmada bu yasanın kullanılma nedeni, turizm ulaştırması ile ilgili çalışmaların en fazla hangi dergilerde yayımlandığının ortaya çıkarılmak istenmesidir. Çalışma kapsamında ulaşılan ve çalışmanın veri setini oluşturan 502 adet yayının, 33 farklı dergide yayımlandığı tespit edilmiştir. Şekil 4'te gösterildiği gibi, 208 makale üç dergide yayımlanmış, 136 makale beş dergide yayımlanmış, 158 makale ise 25 dergide yayımlanmış ve Bradford Yasası'na göre dergiler üç farklı bölgede toplanmıştır. Birinci bölgede toplanan üç derginin, turizm ulaştırması alanyazınında ana kaynaklar olduğu saptanmıştır. Buna göre turizm ulaştırması alanında çalışma yapmak isteyen bir araştırmacının öncelikli olarak 'Tourism Management', 'Journal of Sustainable Tourism' ve 'Tourism Economics' dergilerini incelemesi gerekmektedir.

Şekil 4. Bradford Yasası Sonuçları

Turizm Ulaştırması ile İlgili En Sık Tekrar Eden Kelimeler

Scopus veri tabanında yer alan ve turizm ulaştırması ile ilgili olarak yapılan yayınlarda en sık kullanılan kelimeler Tablo 4'te sunulmuştur. Yayınların içerisinden anahtar kelimeler, yazar isimleri, kaynaklar, başlıklar ve özetler çıkartılmış ve çalışma metinleri analize tabi tutulmuştur. Gerçekleştirilen analiz ile çalışmalarda en sık kullanılan kelimeler elde edilmiştir.

Tablo 4. En Sık Kullanılan Kelimeler

<i>Scopus</i>	
Kelimeler	Frekans
Tourism Development (Turizm Gelişimi)	82
Tourism Management (Turizm İşletmeciliği)	76
Tourism Economics (Turizm Ekonomisi)	65
Tourism Market (Turizm Pazarı)	52
Ecotourism (Ekoturizm)	49
Travel Behavior (Seyahat Davranışı)	47
Tourist Behavior (Turist Davranışı)	46
Air Transportation (Hava Yolu Ulaşımı)	38
Tourist Attraction (Turistik Çekicilik)	38
International Tourism (Uluslararası Turizm)	33
Sustainability (Sürdürülebilirlik)	31
Cycle Transport (Bisikletli Ulaşım)	30
Public Transport (Toplu Taşıma)	25
Mobility (Hareketlilik)	21
Climate Change (İklim Değişikliği)	20
Transportation Mode (Ulaştırma Türü)	19
Transportation Infrastructure (Ulaştırma Altyapısı)	18

Accessibility (Erişilebilirlik)	17
Carbon Emission (Karbon Salınımı)	16

Yayınların içeriğinde en fazla kullanılan kelimenin 82 tekrar ile “tourism development” (turizm gelişimi) olduğu tespit edilmiştir. Ulaştırma altyapısının yeterli olmasının, turizmin gelişmesi için bir gereklilik olduğu düşünüldüğünde turizm ulaştırması üzerine yapılan araştırmalarda en sık tekrarlanan kelimenin “turizm gelişimi” olması beklenen bir sonuçtur. Bununla birlikte en çok kullanılan diğer kelimelerin sırasıyla “turizm işletmeciliği (76)”, “turizm ekonomisi (65)”, “turizm pazarı (52)”, “ekoturizm (49)”, “seyahat davranışı (47)”, “turist davranışı (46)”, “hava yolu ulaşımı (38)”, “turistik çekicilik (38)”, “uluslararası turizm (33)”, “sürdürülebilirlik (31)”, “bisikletli ulaşım (30)” ve “toplu taşıma (25)” olduğu görülmektedir. Bu kelimeler dışında turizm ulaştırması ile ilgili olarak yapılan yayınlarda sıklıkla kullanılan diğer kelimeler 21 tekrar ile “hareketlilik”, 20 tekrar ile “iklim değişikliği”, 19 tekrar ile “ulaştırma türü”, 18 tekrar ile “ulaştırma altyapısı” olmuştur. “Erişilebilirlik” ve “karbon salınımı” kelimeleri ise sırayla 17 ve 16 kez tekrarlanmıştır. Analiz edilen kelimeler Bibliometrix paket programı aracılığıyla görselleştirilerek kavram-yoğunluk haritası oluşturulmuştur. Şekil 5’te yer verilen kavram yoğunluk haritasında, en sık kullanılan kelimeler frekans değerleri aracılığıyla büyükten küçüğe ve merkez konumlandırmaya göre yerleştirilmiştir.

Şekil 5. Kavram-Yoğunluk Haritası

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, hava yolu, kara yolu, deniz yolu ve demir yolu ulaştırmasına ya da bunların altında yer alan daha spesifik ulaştırma türlerinden biri veya birkaçına odaklanılmak yerine, tüm ulaştırma türlerinin turizm amaçlı kullanımını kapsaması bakımından, turizm ulaştırması konusunun bibliyometrik incelemesi yapılmıştır. Böylece, turizm ulaştırması alanında yapılan araştırmalara daha kapsamlı bir şekilde bakılabilmektedir. Çalışmada, Scopus veri tabanında yer alan yayınlar arasından ‘Tourism-Transport’ ya da ‘Tourism-Transportation’ anahtar kelimelerini içeren çalışmalar belirlenmiştir. Bu yayınların başlığında, özetinde ve/veya anahtar kelimelerinde ‘transport’ ya da ‘transportation’ kelimelerinin yer almasının kontrolleri sağlanmış ve 502 adet yayına ulaşılmıştır. Ulaşılan yayınlara göre, turizm ulaştırması konusunda Scopus veri tabanında yayımlanan ilk makale 1978 yılına aittir. Dolayısıyla tüm yayınlara ulaşabilmek amacıyla herhangi bir tarih aralığı belirlenmeyen çalışmanın kapsamını, Scopus veri tabanındaki 1978-2022 yılları arasında yayımlanan makaleler oluşturmuştur.

Scopus’taki 44 yıllık süreçte turizm ulaştırması konusuna ilgi artmış ve yıllar içinde bu konuda yapılan çalışmalar sayıca fazlalaşmıştır. Yıl bazında 30’un üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında bu yayınların, sırasıyla 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında gerçekleştirildiği görülmektedir. 2017 yılından bu yana toplam 231 yayın yapıldığı, bu sayının da 1978 yılından bu yana yapılan tüm yayınların neredeyse

yarısına tekabül ettiği gözlemlenmiştir. Bu durum, turizm ulaştırması konusunda yapılan çalışmaların son yıllarda, Scopus veri tabanında yer alan turizm dergileri tarafından oldukça dikkat çekici bulunduğunu ve bu konuda yayın yapan araştırmacıların da bu veri tabanını tercih ettiklerini göstermektedir. Turizm ulaştırması konusunda yapılan araştırmaların yıllık büyüme oranının %8,49 olması ve çalışmanın 2022 yılı sona ermeden yapılmış olması göz önüne alındığında da ileride bu konuda yapılacak çalışmalarda önemli derecede bir artış olması beklenmektedir. 2015 yılında yalnızca 23 adet yayın yapılırken, 2021 yılında yayın sayısının 43'e çıkması bu durumun bir göstergesidir.

Turizm ulaştırması konusunda en fazla yayını yapması nedeniyle üretkenlikte ilk sırada yer alan yazar Gössling'tir. Ayrıca, bu yazarın en fazla atf alan ilk 10 yayın içinde üç çalışması bulunmaktadır. En üretken yazar olduğu düşünüldüğünde bu durum olağan karşılanmalıdır. Turizm ulaştırması konusuna en fazla ilgi gösteren ve bu konuda yayın yapılan ülkeler ise Birleşik Krallık, Avustralya ve İspanya'dır. Bununla birlikte, turizm ulaştırması yayınları ile ilgili %25,7 oranında uluslararası ortak yazarlık sonucuna ulaşılmıştır. Farklı ülkelerdeki yazarların ortak çalışma yürütmeleri, turizm ulaştırması konusunun farklı kültürlerin bakış açıları ile alanyazına kazandırılması bakımından oldukça büyük bir öneme sahiptir. Tüm yayınlar arasında en fazla toplam bağıntı gücüne sahip çalışma Dickinson, Lumsdon ve Robbins (2011) tarafından yapılmıştır. Bir diğer bibliyografik eşleşme sonucuna göre elde edilen beş küme, turizm ulaştırması alanındaki çalışmaların beş konu çerçevesinde çalışıldığını ortaya koymaktadır.

Yapılan araştırmalar neticesinde turizm ulaştırmasına ilişkin en fazla yayın yapan ilk üç dergi; Tourism Management (85), Journal of Sustainable Tourism (77) ve Tourism Economics (46) olarak sıralanmıştır. Bu dergiler, Bradford Yasası'na göre üç farklı bölgede toplanan dergilerden birinci bölgede yer almaktadır. Birinci bölgedeki dergiler, turizm ulaştırması alanyazınındaki ana kaynakları oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu alanda çalışma yapmak isteyen bir araştırmacının çalışmaya başlamadan önce bu dergilerdeki makaleleri incelemesi önerilmektedir. Buna ek olarak araştırmacılar 36 yayın ile dördüncü sırada olan Annals of Tourism Research ile 35 yayınlı beşinci sıradaki Current Issues in Tourism dergilerini de inceleyebilirler. Ayrıca kavram-yoğunluk çalışmaları sonucunda turizm ulaştırması hakkında araştırma yapmak isteyen bir araştırmacının turizm gelişimi, turizm işletmeciliği, turizm ekonomisi ve ekoturizm gibi kavramlara hâkim olması ve bu alanlarda da araştırma yapması gerektiği söylenebilir.

Bu araştırmanın, oldukça kapsamlı bir konu olan turizm ulaştırması üzerine yapılması, aynı zamanda çalışmanın sınırlılığını da oluşturmaktadır. Ulaştırma konusunun başlı başına bir araştırma alanı olması nedeniyle çoğu makalede ulaşım ve ulaştırma sözcükleri yer almaktadır. Çalışma çerçevesi turizm dergileri ile sınırlandırılmasına rağmen bu dergiler içinde yer alan her makalenin direkt olarak turizm ulaştırması üzerine yapıldığı söylenememektedir. Turizm ve ulaştırma ilişkisi oldukça güçlü olduğundan, makale doğrudan turizm ve ulaştırma arasındaki ilişkiye odaklanmasa bile, dergilerde aratılan “ulaştırma” ve “ulaşım” kelimeleri bu çalışmaların özetlerinde kendilerine yer bulabilmektedir.

Çalışma sonucunda gelecekte yapılacak çalışmalara ilişkin birtakım öneriler sunmak mümkündür. Bu doğrultuda ilk öneri veri tabanları ile ilgilidir. Bu çalışma, tek bir veri tabanında yer alan turizm dergilerindeki makaleler üzerinden yürütülmüştür. İleride turizm ulaştırması konusunda bibliyometrik inceleme yapmak isteyen araştırmacılar, farklı bir veri tabanı seçerek, birden fazla veri tabanı kullanarak konunun bu veri tabanlarındaki karşılaştırmasını yaparak ya da yalnızca turizm dergilerindeki makaleler yerine, veri tabanlarındaki konuyla ilgili tüm makaleleri tarayarak çalışmalarını gerçekleştirebilirler. Bir diğer öneri ise yayınlar ile ilgilidir. Bu araştırmada yayın türü olarak bilimsel makaleler temel alınmıştır. Sonraki araştırmalarda turizm ulaştırması konusunda yapılmış farklı türdeki yayınlar (kitap, bildiri, tez gibi) araştırılabilir. Ayrıca, ulaştırma türleri özelinde de bibliyometrik çalışmalar gerçekleştirilebilir. Son olarak araştırmacılar, ulusal alanyazınındaki çalışmaları da bibliyometrik tekniklerle değerlendirebilirler.

Kaynakça

- Adeleke, B. O. ve Ayantoyinbo, B. (2019). Correlate of transport and tourism infrastructural development in Nigeria. *International Journal of Advanced Research*, 7(2), 311-320.
- Ağaoğlu, B. (1984). *Seçmeli Türkiye turizm ulaştırması bibliyografyası*. Erişim Tarihi: 09.09.2022. <https://turkbibliography.com/wp-content/uploads/2021/08/id698.pdf>.
- Aksöz, E. O. ve Demiral, G. N. (2020). Turizmde müşteri deneyimi ve deneyimsel pazarlama. O. Emir ve E. O. Aksöz (Eds.), *Turizmde güncel yaklaşımlar* içinde (s.164-193). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Al, U. (2012). Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye'nin yayın ve atıf performansı. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(62), 1-20.
- Albalate, D. ve Bel, G. (2010). Tourism and urban public transport: Holding demand pressure under supply constraints. *Tourism Management*, 31(3), 425-433.
- Aria, M. ve Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.
- Ayaz, Ö. ve Bakan, S. (2022). Türkiye'de ulaştırma sektörünün sosyo-ekonomi politiği. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 7(1): 22-46.
- Baloglu, S. ve Assante, L. M. (1999). A content analysis of subject areas and research methods used in five hospitality management journals. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 23(1), 53-70.
- Barca, M. ve Hiziroğlu, M. (2009). 2000'li yıllarda Türkiye'de stratejik yönetim alanının entellektüel yapısı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 113-148.
- Bar-Ilan, J. (2008). Which h-index? A comparison of WoS, Scopus and Google Scholar. *Scientometrics*, 74(2), 257-271.
- Baykal, F. (2015). Uluslararası turizm ulaştırmasının akış yönü ve dağılım dokusu. *Ege Coğrafya Dergisi*, 24(2), 57-68.
- Becken, S., Simmons, D. G. ve Frampton, C. (2003). Energy use associated with different travel choices. *Tourism Management*, 24(3), 267-277.
- Bradford, S. C. (1985). Sources of information on specific subjects. *Journal of Information Science*, 10(4), 17-180.
- Campbell, F. (1896). *The theory of national and international bibliography: With special reference to the introduction of system in the record of modern literature*. Boston: Library Bureau.
- Cheng, C. K., Li, X. R., Petrick, J. F. ve O'Leary, J. T. (2011). An examination of tourism journal development. *Tourism Management*, 32(1), 53-61.
- Crawford-Welch, S. ve McCleary, K. W. (1992). An identification of the subject areas and research techniques used in five hospitality-related journals. *International Journal of Hospitality Management*, 11(2), 155-167.
- Çalhan, H., Tüfek, H., Irk, N. ve Tantalkaya, Z. (2022). Turizm dergilerinde yayınlanan "kariyer" başlıklı makalelerin bibliyometrik profili. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(3), 2490-2514.
- Dickinson, J. E., Ghali, K., Cherrett, T., Speed, C., Davies, N. ve Norgate, S. (2014). Tourism and the smartphone app: Capabilities, emerging practice and scope in the travel domain. *Current Issues in Tourism*, 17(1), 84-101.
- Dickinson, J. E., Lumsdon, L. M. ve Robbins, D. (2011). Slow travel: Issues for tourism and climate change. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(3), 281-300.
- Doğaner, S. (1996). Türkiye'de turizm ulaştırması, *Coğrafya Araştırmaları*, 4,19-45.
- Doralp, B. ve Barkul, Ö. (2011). Olimpiyat yerleşkeleri tasarımında bir girdi olarak sürdürülebilirlik. *Megaron*, 6(2), 123-137.
- Duval, D. T. (2007). *Tourism and transport: Modes, networks and flows*. England: Channel View Publications.
- Duval, D. T. (2020). Transport and tourism: A perspective article. *Tourism Review*, 75(1), 91-94.
- Ekiz, E. H. ve Köker, N. E. (2012). Destinasyon tatmininin belirleyicileri: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni ziyaret eden yabancı turistlerin algılamaları. *Global Media Journal Turkish Edition*, 2 (4), 45-63.
- Elsevier, (2022). Research Platforms. Erişim Tarihi: 11.10.2022. <https://www.elsevier.com/tr-tr/research-platforms>.
- Emir, O. ve Kalyoncu, M. (2020). Turistik ürün geliştirme. O. Emir ve E. O. Aksöz (Eds.), *Turizmde güncel yaklaşımlar* içinde (s.28-55). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

- Falagas, M. E., Pitsouni, E. I., Malietzis, G. A. ve Pappas, G. (2008). Comparison of PubMed, Scopus, Web of Science and Google Scholar: Strengthsand weakness. *FASEB Journal*, 22, 338-342.
- Figuroa-Domecq, C., Pritchard, A., Segovia-Pérez, M., Morgan, N. ve Villacé-Molinero, T. (2015). Tourism gender research: A critical accounting. *Annals of Tourism Research*, 52, 87-103.
- Gold, J. R. ve Gold, M. M. (2007). Access for all: The rise of the Paralympic Games. *Journal of the Royal Society for the Promotion of Health*, 127(3), 133-141.
- Gössling, S., Broderick, J., Upham, P., Ceron, J. P., Dubois, G., Peeters, P. ve Strasdas, W. (2007). Voluntary carbon offsetting schemes for aviation: Efficiency, credibility and sustainable tourism. *Journal of Sustainable tourism*, 15(3), 223-248.
- Gössling, S. ve Peeters, P. (2007). 'It does not harm the environment!' An analysis of industry discourses on tourism, air travel and the environment. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(4), 402-417.
- Gössling, S. ve Peeters, P. (2015). Assessing tourism's global environmental impact 1900–2050. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(5), 639-659.
- Graham, A. (2006). Transport and transit: Air, sea and land. D. Buhalis ve C. Costa (Eds.), *Tourism business frontiers: consumers, products and industry* içinde (s. 181-190). London: Butterworth Heinemann.
- Hall, C. M. (2011). Publish and perish? Bibliometric analysis, journal ranking and the assessment of research quality in tourism. *Tourism Management*, 32(1), 16-27.
- Hing, N. (1997). A review of hospitality research in the Asia Pacific region 1989-1996: a thematic perspective. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 9(7), 241-253.
- Hood, W. ve Wilson, C. (2001). The literature of bibliometrics, scientometrics, and informetrics. *Scientometrics*, 52(2), 291-314.
- Hussain, A., Fisher, D. ve Espiner, S. R. (2017). Transport infrastructure and social inclusion: A case study of tourism in the region of gilgit-baltistan. *Social Inclusion*, 5(4), 196–208.
- İlhan, F. A. (1999). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de ulaştırma politikalarının turizme Etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Jarneving, B. (2007). Bibliographic coupling and its application to research-front and other core documents. *Journal of Informetrics*, 1(4), 287-307.
- Kanwal, S., Rasheed, M. I., Pitafi, A. H., Pitafi, A. ve Ren, M. (2020). Road and transport infrastructure development and community support for tourism: The role of perceived benefits, and community satisfaction. *Tourism Management*, 77, 1-10.
- Kaul, R. N. (1985). *Dynamics of tourism: Transportation and marketing*. New Delhi: Sterling.
- Kaya, B. (2014). Annals of Tourism Research Dergisi’nde 2004-2013 yılları arasında yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi. VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi’nde sunulmuş bildiri. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaygalak Çelebi, S. ve Kırlar Can, B. (2019). Turizm rehberliği alanında yapılan makalelerin bibliyometrik analizi. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 3(2), 213-223.
- Kessler, M. M. (1963a). Bibliographic coupling between scientific papers. *American Documentation*, 14(1), 10-25.
- Kessler, M. M. (1963b). Bibliographic coupling extended in time: ten case histories. *Information Storage and Retrieval*, 1(4), 169-187.
- Kessler, M. M. (1965). Comparison of the results of bibliographic coupling and analytic subject indexing. *American Documentation*, 16(3), 223-233.
- Khadaroo, J. ve Seetanah, B. (2007). Transport infrastructure and tourism development. *Annals of Tourism Research*, 34(4), 1021-1032.
- Khadaroo, J. ve Seetanah, B. (2008). The role of transport infrastructure in international tourism development: A gravity model approach. *Tourism management*, 29(5), 831-840.

- Khan, S. A., Dong, Q., Wei, S., Zaman, K. ve Zhang, Y. (2017). Travel and tourism competitiveness index: The impact of air transportation, railways transportation, travel and transport services on international inbound and outbound tourism. *Journal of Air Transport Management*, 58, 125–134.
- Koc, E. ve Boz, H. (2014). Triangulation in tourism research: A bibliometric study of top three tourism journals. *Tourism Management Perspectives*, 12, 9-14.
- Kodaş, D. (2014). International Journal of Wine Business Research (IJWBR) Dergisinin bibliyometrik özellikleri açısından incelenmesi. VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi'nde sunulmuş bildiri. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Koehler, W. (2001). Information science as "Little Science": The implications of a bibliometric analysis of the Journal of the American Society for information science. *Scientometrics*, 51(1), 117-132.
- Kozak, N. (2012). Turizmin tarihi ve turizmin gelişmesine etki eden unsurlar. M. Akoğlan Kozak (Ed.), *Genel turizm bilgisi* içinde (s. 38-49). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Köseoglu, M. A., Sehitoglu, Y. ve Parnell, J. A. (2015). A bibliometric analysis of scholarly work in leading tourism and hospitality journals: The case of Turkey. *Anatolia*, 26(3), 359-371.
- Küçükaltan, D. ve Uca Özer, S. (2015). Turizm ulaştırması ve pazarlama. İ. Arıkan (Ed.), *Turizm ulaştırması* içinde (s. 213-237). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Łapko, A. (2014). Urban Tourism in Szczecin and its impact on the functioning of the urban transport system. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 151, 207-214.
- Lee, C., Song, H., Bendle, L. J., Kim, M. ve Han, H. (2012). The impact of non-pharmaceutical interventions for 2009 H1N1 influenza on travel intentions: A model of goal-directed behavior. *Tourism Management*, 33(1), 89-99.
- Li, L. S., Yang, F. X. ve Cui, C. (2019). High-speed rail and tourism in China: An urban agglomeration perspective. *International Journal of Tourism Research*, 21(1), 45–60.
- Martín-Martín, A., Orduna-Malea, E., Thelwall, M. ve López-Cózar, E. D. (2018). Google Scholar, Web of Science, and Scopus: A systematic comparison of citations in 252 subject categories. *Journal of Informetrics*, 12(4), 1160-1177.
- McBurney, M. K. ve Novak, P. L. (2002). What is bibliometrics and why should you care?. In *Proceedings. IEEE international professional communication conference*, IEEE, New Jersey.
- Nelson, R. ve Wall, G. (1986). Transport and accommodation: Changing interrelationships on Vancouver Island. *Annals of Tourism Research*, 13(2), 239-260.
- Norris, M. ve Oppenheim, C. (2007). Comparing alternatives to the Web of Science for coverage of the social sciences' literature. *Journal of Informetrics*, 1, 161-169.
- Osareh, F. (1996). Bibliometrics, citation analysis and co-citation analysis: A review of literature. *Libri*, 46, 149-158.
- Ouariti, O. Z. ve Jebrane, E. M. (2020). The impact of transport infrastructure on tourism destination attractiveness: A case study of Marrakesh City, Morocco. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(2), 1-18.
- Page, S. J. (1994). Transport and tourism. A. A. Lew, C. M. Hall ve A. M. Williams (Eds.), *A companion to tourism* içinde (146-158). USA: Blackwell Publishing.
- Page, S. J. (2009). *Transport and tourism global perspectives* (3. baskı). UK: Pearson Prentice Hall.
- Prideaux, B. (2000). The role of the transport system in destination development. *Tourism Management*, 21, 53-63.
- Pritchard, A. (1969) Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*, 25, 348-349.
- Reid, L. J. ve Andereck, K. L. (1989). Statistical analyses use in tourism research. *Journal of Travel Research*, 28(2), 21-24.
- Rinschede, G. (1992). Forms of religious tourism. *Annals of Tourism Research*, 19(1), 51-67.

- Ryan, C. (2005). The ranking and rating of academics and journals in tourism research. *Tourism Management*, 26(5), 657-662.
- Sánchez, A. D., Del Río, M. D. L. C. ve García, J. Á. (2017). Bibliometric analysis of publications on wine tourism in the databases Scopus and WoS. *European Research on Management and Business Economics*, 23(1), 8-15.
- Sengupta, I. N. (1992). Bibliometrics, informetrics, scientometrics and librametrics: An overview. *Libri*, 42, 75-98.
- Sharpley, R. (2006). *Travel and tourism*. London: Sage Publications.
- Sheldon, P. J. (1990). Journals in tourism and hospitality: the perceptions of publishing faculty. *Journal of Tourism Studies*, 1(1), 42-48.
- Tayara, M. ve Özel, Ç. H. (2019). Annals of Tourism Research Dergisinde Yayımlanan Postmodern Dönemde Turizm Konulu Makaleler: Bibliyometrik İnceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 30(2), 100-111.
- Tepe, G., Geyikci, U. B. ve Sancak, F. M. (2022). FinTech Companies: A Bibliometric Analysis. *International Journal of Financial Studies*, 10(1), 2.
- Thompson, K. ve Schofield, P. (2007). An investigation of the relationship between public transport performance and destination satisfaction. *Journal of Transport Geography*, 15(2), 136-144.
- Ünüvar, Ş. ve Yurtlu, M. (2022). Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi (SOİD) makalelerinin bibliyometrik analizi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(4), 378-404.
- van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.
- Virkar, A. ve Mallya, P. (2018). A review of dimensions of tourism transport affecting tourism satisfaction. *Indian Journal of Commerce & Management Studies*, 9(1), 72-80.
- VOSviewer, (2022). *Welcome to VOSviewer*. Erişim Tarihi: 12.10.2022. <https://www.vosviewer.com/>.
- Yatırım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, (2022). *Turizm İstatistikleri*. Erişim Tarihi: 15.11.2022. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>.
- Yavuz, N. ve Yüksek, G. (2020). Türkiye’de demir yolu ulaştırması alanında politika ve planlar ile bilimsel yayınlar arasındaki ilişki. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 1831-1846.
- Yılmaz, H. ve Arıkan, İ. (2015). Turizm ve ulaştırma. İ. Arıkan (Ed.), *Turizm ulaştırması içinde* (s. 1-22). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yüksek, G. (2012). Turizm ve ulaştırma. M. Cavcar (Ed.), *Turizm ulaştırması içinde* (s. 2-25). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Zan, B. U. (2019). Doğrudan atıf, ortak atıf ve bibliyografik eşleşme yaklaşımlarına dayalı olarak araştırma alanlarının değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 501-516.
- Zupic, I. ve Cater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472.